

погляд, не виправданою є позиція законодавця, чому така слідча (розшукова) дія, як освідчення, проводиться лише на підставі постанови прокурора (ст. 241 КПК України) або експертиза призначається за ухвалою слідчого судді, адже слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій. І хіба слідчий недостатньо компетентний в цьому питанні, щоб зробити якусь помилку при прийнятті такого рішення? З іншої сторони й слідчі судді, маючи свій суддівський стаж, також переобтяжені й основними повноваженнями.

Окрім того, ми вважаємо, що на процесуальній самостійності слідчого негативно відображається перевантаженість слідчих підрозділів, адже нині кількість кримінальних проваджень є такою, що унеможливило повноцінне виконання слідчим покладених на нього обов'язки. Відповідно, така перевантаженість відображається на мисленні й можливостях самостійно приймати рішення в тому чи іншому кримінальному провадженні.

З метою забезпечення слідчого процесуальною самостійністю в кримінальному провадженні вбачається доцільним:

1) передбачити «процесуальний механізм» оскарження постанови про відмову прокурора у задоволенні клопотання слідчого до прокурора вищого рівня через керівника органу досудового розслідування;

2) надати процесуальну самостійність слідчому при прийнятті рішення про призначення та проведення експертиз, про арешт майна вилученого під час огляду місця подія, про проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи, якщо останній дає на це згоду, про тимчасовий доступ до речей і документів.

Одержано 14.04.2019

УДК 343.121.5

Тетяна Олександрівна НЕЇЖАЛА,

курсант групи Ф1-304 ХНУВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Романюк В. В.

МІСЦЕ ЕКСПЕРТА І СПЕЦІАЛІСТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розслідування кримінального правопорушення є складним процесом пізнання об'єктивної дійсності, а тому виникає необхідність застосування у кримінальному процесі наукових, технічних та інших знань. Пізнання події злочину та особи, яка його вчинила, вимагає від слідчого та осіб, пов'язаних з цим процесом, застосування різних спеціальних знань та навичок у певних видах діяльності. При цьому постає питання про залучення експерта та/або спеціаліста, а також щодо їх процесуальної ролі у кримінальному провадженні. Кримінальне процесуальне законодавство України розмежовує такі поняття як «спеціаліст» та «експерт».

Так, у відповідності до ст. 69 КПК України експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

Також варто звернути увагу на те, що поняття «спеціальні знання» законодавець не визначає. Так, О. О. Бондаренко зазначає, що до спеціальних знань в кримінальному судочинстві слід віднести сукупність знань у будь-якій сфері людської діяльності – науки, техніки, мистецтва, ремесла і т. п. (крім правових знань слідчого, прокурора і судді), – набутих у результаті спеціальної підготовки або професійного досвіду, які використовуються для отримання доказової чи іншої інформації, необхідної для розкриття та розслідування злочинів.

У відповідності до ст. 71 КПК України спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Проте між експертом і спеціалістом як суб'єктами діяльності, що спрямована на надання допомоги слідчому, існують істотні відмінності. Так, експерт на підставі проведеного дослідження складає висновок, який є самостійним джерелом доказів, а спеціаліст надає слідчому лише консультативну або технічну допомогу в межах проведення слідчої (розшукової) дії. Консультації – це науково обгрунтована порада, що надається фахівцем, тобто спеціалістом. Наприклад, фахівець-криміналіст може проконсультувати оперативних працівників про використання конкретних науково-технічних прийомів і засобів для вирішення певних завдань і можливості криміналістичних досліджень в ситуації, що виникла. Висновки, які містяться в консультації спеціаліста, не можуть мати значення доказів. Відомості щодо фактів, виявлених спеціалістом, фіксуються в протоколі слідчої (розшукової) або судової дії. Консультації спеціаліста можуть бути використані слідчим для висунення версій, виявлення, перевірки і оцінки певних обставин, що мають значення для справи, мотивування рішень у ній, наприклад, про призначення додаткової чи повторної експертизи, а також для правильного використання технічних засобів.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що участь експерта та спеціаліста в розслідуванні кримінального правопорушення забезпечує його швидкість, повноту та неупередженість. Головна відмінність між цими учасниками кримінального процесу полягає у доказовому значенні результатів їх залучення у кримінальне провадження.

Одержано 08.04.2019

